

Onderwerp : Vlaams Gewest - Levensverzekeringscontracten met twee verzekeringsnemers
Van : JOYN Tax
Datum : 11 september 2017

Levensverzekeringscontracten met twee verzekeringsnemers / verzekerde hoofden

Recente verklaringen door Vlabel en de praktische implicaties inzake successieplanning tussen echtgenoten / partners

Recent bevestigde Vlabel enkele interpretaties over de gecombineerde toepassing van de recent gewijzigde artikels 2.7.1.0.6, §1, derde lid, 1° en 2.7.3.2.8.§1 Vlaams Codex Fiscaliteit (VCF). Deze bevestigingen bieden interessante mogelijkheden om een successieplanning te doen tussen echtgenoten of partners. Zo is er de mogelijkheid voor echtgenoten die een levensverzekeringscontract hebben afgesloten of dit wensen te doen (contract met meerdere verzekeringsnemers/verzekerde hoofden), om in het kader van successieplanning (i) de eigendom van de activa te bewaren gedurende het leven van de twee echtgenoten/partners (een schenking aan de kinderen is niet noodzakelijk) en (ii) daarbij de langstlevende echtgenoot te beschermen.

Oude controverse i.v.m. levensverzekeringscontracten met twee verzekeringsnemers/verzekerde hoofden

In het verleden bestond er veel controverse over de erfbelasting die verschuldigd was bij een levensverzekeringscontract dat niet opviel bij het overlijden van de erflater. Deze situatie deed zich voor wanneer de erflater niet het enige verzekerd hoofd was. Meer bepaald ging het over het "klassieke schema" van een levensverzekeringscontract dat afgesloten werd door twee ouders die tevens ook de verzekerde hoofden waren en waarvan de kinderen aangeduid waren als begunstigten.

Volgens Vlabel zouden de begunstigten (de kinderen) bij overlijden van één van hun ouders, op de helft van de afkoopwaarde van de polis op de dag van het overlijden van die ouder, belast worden¹.

Concreet had dit standpunt van Vlabel als gevolg dat de kinderen successierechten moesten betalen op de helft van de afkoopwaarde van de polis, ook al kregen zij op het moment van overlijden van de eerste ouder nog niets uitgekeerd aangezien het contract pas opvalt bij het overlijden van de langstlevende ouder. Bovendien was het onzeker of de kinderen in de toekomst iets zouden krijgen aangezien de overlevende ouder de verzekeringspolis kon afkopen of andere begunstigten kon aanduiden.

Tussenkomen van de Vlaamse wetgever om aan deze controverse te remediëren

De Vlaamse minister had overschot van gelijk om deze situatie als "onbillijk" te beschouwen². Dienvolgens heeft de Vlaamse wetgever de Vlaamse wetgeving middels een Decreet dd. 23 december 2016³ gewijzigd.

¹ Standpunt nr. 16029 dd. 21.03.2016

² Vlaams Parlement, Amendementen op het ontwerp van decreet houdende diverse fiscale bepalingen, dossier 928 (2016-2017), nr. 2, p. 12.

³ Decreet van 23 december 2016 houdende diverse fiscale bepalingen en bepalingen omtrent de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen », B.S., 30 december 2016.

De Vlaamse wetgever verduidelijkt expliciet dat het de persoon is die het belastbaar kapitaal ontvangt, die belast zal worden en dat de belasting pas plaatsvindt op het ogenblik waarop deze persoon dit kapitaal daadwerkelijk verkrijgt. De wet voorziet twee situaties waarin er een dergelijke verkrijging kan gebeuren na het overlijden van de erflater. Deze zijn respectievelijk de afkoop van het contract en de ontknoping van het contract :

“Als de erflater een contract had afgesloten op grond waarvan er pas een uitkering kan gebeuren na het overlijden van de erflater, worden de sommen, renten of waarden geacht kosteloos te worden verkregen, en geacht als legaat te zijn verkregen, naar gelang van het geval:

1° door de persoon die het levensverzekeringscontract afkoopt na het overlijden van de erflater, op het tijdstip van de afkoop;

2° door de persoon die de sommen, renten of waarden effectief verkrijgt na het overlijden van de erflater, op het tijdstip dat er een uitkering gebeurt.”⁴ (nieuwe alinea 3 van artikel 2.7.1.0.6 §1 VCF, ingevoerd door artikel 34 van het Decreet)

Tweede tussenkomst van de Vlaamse wetgever om de rechtszekerheid te herstellen

Met het Decreet van 23 december 2016 voegde de Vlaamse wetgever ook een nieuwe bepaling toe teneinde de economische dubbele belasting af te schaffen die in bepaalde gevallen kon ontstaan in gevolge een beslissing van Vlabel betreffende de schenking van een levensverzekeringscontract.⁵ De nieuwe paragraaf 2 van artikel 2.7.3.2.8 VCF verduidelijkt nu dat een levensverzekeringscontract dat aan de schenkbelasting onderworpen werd, in elk geval niet meer aan de erfbelasting kan onderworpen worden ten belope van het bedrag dat reeds aan de schenkbelasting onderworpen werd.⁶

Implicaties inzake civielrechtelijke en fiscale successieplanning

Op basis van deze principes en op basis van de recente bevestigingen van Vlabel, kan men de volgende concrete toepassingen bedenken, die een belang kunnen hebben op het vlak van civielrechtelijke en fiscale successieplanning.

Deze nieuwe mogelijkheden houden de volgende voordelen in:

- De echtgenoten / partners bewaren de volledige controle en de volledige beschikkingsbevoegdheid over hun vermogen en “moeten” geen schenking aan hun kinderen realiseren zolang de twee echtgenoten/partners in leven zijn.
- de langstlevende echtgenoot behoudt de volledige controle en de volledige beschikkingsbevoegdheid over het levensverzekeringcontract hierdoor worden de concrete behoeften van de langstlevende gewaarborgd. Indien het noodzakelijk is, kan de langstlevende inderdaad over het levensverzekeringscontract beschikken mits een “beperkte” fiscale kost aan erfbelasting.
- Daarnaast zou de langstlevende echtgenoot/partner het vermogen aan de kinderen kunnen schenken mits een verlaagde schenkbelasting van 3 %. Deze schenking kan lasten ten bate van de schenker/langstlevende echtgenoot/partner bevatten (last van rente, enz.)

⁴ nieuwe alinea 3 van artikel 2.7.1.0.6 §1 VCF

⁵ Standpunt n°15133. Voor meer details over deze beslissing, zie B. PHILIPPART DE FOY en A. VANDEWALLE, « Assurances-vie : Le VLABEL s’attaque aux assurances-vie et s’emmêle les pinceaux : analyse et solutions », *R.P.P.*, 2016/1, bl. 53

⁶ Nieuw paragraaf 2 van het artikel 2.7.3.2.8. VCF : “In het geval van een levensverzekeringscontract wordt de belastbare grondslag van de sommen, renten of waarden, die aan de persoon, vermeld in artikel 2.7.1.0.6, kunnen toekomen, verminderd met het bedrag dat als belastbare grondslag heeft gediend voor de heffing van de schenkbelasting indien het contract door de erflater aan die persoon werd geschonken”.

Deze mogelijkheden doen zich voor in de volgende situaties :

- Echtgenoten getrouwd met gemeenschap van goederen (namelijk het wettelijk stelsel bij afwezig van huwelijkscontract), die de premies van een levensverzekeringscontract met gemeenschappelijke gelden hebben betaald / wensen te betalen.
- Echtgenoten getrouwd met scheiding van goederen en met gemeenschap van aanwinsten, die de premies van een levensverzekeringscontract met gelden uit deze gemeenschap van aanwinsten hebben betaald / wensen te betalen.
- Echtgenoten getrouwd met zuivere scheiding van goederen, die de premies van een levensverzekeringscontract hetzij elk voor de helft met eigen gelden, hetzij met onverdeelde gelden hebben betaald / wensen te betalen.
- Partners (niet getrouwd) die de premies van een levensverzekeringscontract hetzij elk voor de helft met eigen gelden, hetzij met onverdeelde gelden hebben betaald / wensen te betalen.

In deze vermelde situaties zou de structuur van het levensverzekeringcontract als volgt zijn:

- Verzekeringnemers : Mevrouw en Meneer
- Verzekerde hoofden : Mevrouw en Meneer (ontknoping bij overlijden van de langstlevende)
- Begunstigden : de kinderen

Hierbij moet bepaald worden dat de rechten in verband met de polis door de twee echtgenoten en daarna door de langstlevende zullen uitgeoefend worden.

Mevrouw en Meneer doen geen schenking. Ze blijven de verzekeringnemers van het levensverzekeringscontract en ze kunnen over de polis blijven beschikken indien ze het recht van afkoop gebruiken.

Op het ogenblik van het overlijden van Mevrouw of Meneer, ontknoot het levensverzekeringscontract niet. Eén verzekerd hoofd is nog steeds in leven. Op dit moment, is in principe geen erfbelasting verschuldigd⁷.

Indien nodig, kan de langstlevende zijn behoeften evalueren en de polis gedeeltelijk afkopen. Het afgekochte bedrag zal enkel voor de helft onderworpen worden aan erfbelasting.⁸ Deze interpretatie van de wet werd onlangs bevestigd door Vlabel.

Vervolgens zou de langstlevende echtgenoot een schenking van de rechten in verband met de polis aan de kinderen kunnen doen met toepassing van de schenkbelasting van 3 %. De langstlevende echtgenoot kan lasten of voorwaarden stipuleren bij de schenking, zoals de betaling van een jaarlijkse rente.

Op het ogenblik van het overlijden van de langstlevende echtgenoot (ontknoping van de polis), zal het "kapitaal overlijden" niet belast worden aan erfbelasting in de mate dat dit kapitaal effectief onderworpen werd aan de schenkbelasting van 3%⁹.

⁷ Toepassing van de nieuwe derde lid van het artikel 2.7.1.0.6 VCF

⁸ Wat betreft de echtgenoten die getrouwd zijn onder het stelsel van gemeenschap van goederen of het stelsel van scheiding van goederen met een gemeenschap van aanwinsten (premie betaald met gemeenschappelijke geld), is er een toepassing van het artikel 2.7.3.2.8. §1 VCF. Wat betreft de echtgenoten die getrouwd zijn onder het zuivere stelsel van goederen en wat betreft de partners, is er een toepassing van het artikel 2.7.1.0.6. al. 1 VCF in de mate dat de langstlevende echtgenoot zelf voor de helft heeft bijgedragen in de premie is er dus geen sprake van een kosteloze verkrijging voor de helft van het afgekocht bedrag. Inderdaad, zelfs indien het nieuw artikel 2.7.1.0.6., §1, derde alinea een zeer ruime letterlijke draagwijdte heeft, was het, volgens de voorbereidende werkzaamheden, niet bedoeling van de decreetgever om een nieuwe situatie, die niet belastbaar was in het verleden, te belasten.

⁹ Het eventuele positieve verschil tussen het op het ogenblik van de ontknoping van het contract gestort kapitaal en het bedrag dat aan de schenkbelasting onderworpen was, zou in bepaalde gevallen nog aan erfbelasting kunnen onderworpen worden. De belasting op dit eventuele positieve verschil mag afgeschaft worden indien de

Er bestaat natuurlijk een “fiscaal risico” indien de twee echtgenoten/partners overlijden op hetzelfde ogenblik of, indien de langstlevende echtgenoot/partner geen schenking doet ten bate van de kinderen. In deze gevallen zal er erfbelasting verschuldigd zijn op de volledige waarde van het verzekeringscontract.

De principes en oplossingen die uitgelegd worden in dit document hebben een informatief doel. Ze kunnen niet toegepast worden zonder een specifiek onderzoek van elke afzonderlijke situatie. Om aanvaardbaar te zijn op fiscaal vlak, mag een successieplanning niet in strijd zijn met de doelstellingen van een fiscale bepaling en/of moet de planning ook civielrechtelijke doelstellingen nastreven.

We blijven ter uw beschikking voor aanvullende informatie.

Aurélien Vandewalle
avandewalle@joynlegal.be

kinderen (“nieuwe verzekeringsnemers” na de schenking) een afkoop op het contract maken (bijvoorbeeld om de bij de schenking gestipuleerde last van rente te betalen).